

Stanovisko Výboru regionů k tématu západní balkán: posilování evropské perspektivy

(2009/C 76/09)

VÝBOR REGIONŮ

- považuje příslib Evropské unie nabídnout celému regionu západního Balkánu evropskou perspektivu za závazný, splní-li jednotlivé země regionu podmínky pro vstup do EU;
- vyzývá země západního Balkánu, aby se co nejrychleji vyrovnaly s podmínkami vedoucími k liberalizaci vízové politiky Evropské unie. Vízová povinnost, která se v současnosti vztahuje na obyvatele zemí západního Balkánu, brání rozvoji sociálních kontaktů s partnery z členských států EU a zároveň zpomaluje proces zavádění vzdělávacích a rozvojových projektů. Vybízí členské státy EU, aby pokračovaly v započatém trendu liberalizace vízové povinnosti vůči zemím západního Balkánu;
- zdůrazňuje význam zahájených procesů decentralizace a dekoncentrace státní moci v zemích západního Balkánu. Upozorňuje, že etnický faktor nesmí být v těchto procesech jediným, respektive převládajícím faktorem. V etnicky velmi heterogenních zemích považuje za důležité upevnit postavení centrálních institucí, které jsou podmínkou pro vitální fungování států, a současně přijmout autonomní rozhodování institucí a orgánů regionální a místní samosprávy;
- zdůrazňuje, že je důležité dále důsledně usilovat o posilování nezávislosti soudnictví. Je třeba pokračovat v boji proti korupci a v posilování důvěry občanů v soudnictví;
- podporuje zapojování místních a regionálních samospráv, případně institucí do spolupráce s partnery v členských státech EU. Žádá, aby byly vytvořeny odpovídající institucionální a finanční mechanismy umožňující místním a regionálním samosprávám a národním sdružením místních samospráv účastnit se přeshraničních a regionálních projektů, včetně jejich účasti na iniciativách v rámci evropského seskupení pro územní spolupráci (ESÚS).

Zpravodaj: pan František KNAPÍK (SK/ELS), primátor města Košice

Odkaz

Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – Západní Balkán: posilování evropské perspektivy
KOM(2008) 127 v konečném znění

POLITICKÁ DOPORUČENÍ

VÝBOR REGIONŮ

A. Obecná doporučení

Pokrok v integračním procesu

1. považuje příslib Evropské unie nabídnout celému regionu západního Balkánu evropskou perspektivu za závazný, splní-li jednotlivé země regionu podmínky pro vstup do EU;

2. vítá pokrok, kterého dosáhly země západního Balkánu v procesu přibližování se Evropské unii. Podpis Dohody o stabilizaci a přidružení (DSP) mezi EU a Srbskou republikou a mezi EU a Bosnou a Hercegovinou je předpokladem pro naplnění evropské perspektivy celého regionu. Důkazem pokroku evropské integrace je také reálná perspektiva Černé Hory a Albánie a také ostatních zemí tohoto regionu získat v blízké budoucnosti status kandidátských zemí, ale i úspěšný postup v přístupových jednáních s Chorvatskem;

3. doporučuje Evropské komisi, aby ve větší míře zúročila zkušenosti nových členských států jak s integračním, tak s transformačním procesem. Názor nových členských států by měl být přidánou hodnotou při navrhování politik EU, zvláště s důrazem na integrační ambice zemí západního Balkánu;

4. vyzývá země západního Balkánu, aby se co nejrychleji vyrovnaly s podmínkami vedoucími k liberalizaci vízové politiky Evropské unie. Vízová povinnost, která se v současnosti vztahuje na obyvatele zemí západního Balkánu, brání rozvoji sociálních kontaktů s partnery z členských států EU a zároveň zpomaluje proces zavádění vzdělávacích a rozvojových projektů. Vybízí členské státy EU, aby pokračovaly v započatém trendu liberalizace vízové povinnosti vůči zemím západního Balkánu;

5. zdůrazňuje význam zahájených procesů decentralizace a dekoncentrace státní moci v zemích západního Balkánu. Upozorňuje, že etnický faktor nesmí být v těchto procesech jediným, respektive převládajícím faktorem. V etnicky velmi heterogenních zemích považuje za důležité upevnit postavení centrálních institucí, které jsou podmínkou pro vitální fungování států, a současně přijmout autonomní rozhodování institucí a orgánů regionální a místní samosprávy;

6. připomíná, že uznání a ochrana menšin jsou jedním z kodaňských kritérií, jehož splnění je předpokladem pro přistoupení k Evropské unii; je přesvědčen, že ústředním prvkem práv menšin je podpora a zajištění pokojné koexistence mezi skupinami obyvatelstva, jež se odlišují rasou, jazykem nebo náboženstvím, a většinovou populací, aby byly naplněny specifické potřeby menšin;

7. vyzývá země v tomto regionu, aby přijaly opatření na posílení účasti žen v politickém, sociálním a hospodářském životě a na podporu rovného postavení žen a mužů. Výbor konstatuje, že neustále dochází k diskriminaci žen a k domácímu násilí, a proto vyzývá tyto země, aby zvýšily své úsilí o posílení práv žen;

8. navrhuje posílit správní kapacitu na úrovni celostátních institucí i místních samospráv v zájmu co nejúčinnějšího využití finančních prostředků poskytnutých zemím západního Balkánu prostřednictvím nástroje předvstupní pomoci (NPP);

9. zdůrazňuje, že je důležité dále důsledně usilovat o posilování nezávislosti soudnictví. Je třeba pokračovat v boji proti korupci a v posilování důvěry občanů v soudnictví;

10. lituje velmi rozšířeného výskytu korupce. Ta je překážkou transparentní veřejné správy a brzdí účinné řízení a správu fondů a programů EU;

11. vítá aktivity, které vedou k vytvoření Regionálního institutu pro veřejnou správu (ReSPA) se všemi pravomocemi, jež přísluší vzdělávací instituci zaměřené na vzdělávání lidských zdrojů v oblasti veřejné správy, s cílem posílit správní kapacitu v zemích západního Balkánu. Doporučuje, aby se do spolupráce se vznikající institucí v co největší míře zapojily stávající vzdělávací instituce zaměřené na veřejnou správu v jednotlivých členských státech. Stejně tak podporuje další nástroje Evropské komise, které vedou k posílení správní kapacity, budování institucí a zavádění evropských právních předpisů, zejména prostřednictvím twinningu, nástroje pro technickou pomoc a výměnu informací (TAIEX) a nástroje na podporu zlepšení správy a řízení veřejného sektoru (SIGMA);

Regionální spolupráce a rozvoj přeshraniční spolupráce

12. vítá úspěšnou transformaci Paktu o stabilitě pro jihovýchodní Evropu na Radu pro regionální spolupráci. Považuje regionální spolupráci za jednu z podmínek pro pokrok procesu integrace zemí západního Balkánu do Evropské unie. V této souvislosti je třeba věnovat zvláštní pozornost rozvoji přeshraniční spolupráce, protože právě příhraniční regiony byly často nejvíce poznamenány následky ozbrojených konfliktů v 90. letech minulého století. V této souvislosti vybízí k rozvoji hraniční infrastruktury mezi jednotlivými zeměmi regionu;

13. je přesvědčen, že posílení přeshraniční spolupráce přímořských oblastí a hraničních oblastí na západním Balkánu s oblastmi, které jsou přilehlé nebo sousedí s členskými zeměmi EU, je správnou cestou k překonání rozdělení, předsudků a nedůvěry pocházejících ze sporů a konfliktů, které v nedávné nebo vzdálenější minulosti vznikaly v zemích západního Balkánu a sousedních zemích, které jsou v současnosti členy EU;

14. vítá pokrok při vytváření zóny volného obchodu na západním Balkánu, která je známá jako CEFTA. Doporučuje zúčastněným zemím, aby urychlily procesy vedoucí k vytvoření účinného fungování zóny v celém regionu, protože právě regionální zóna volného obchodu napomůže jednotlivým zemím, aby se připravily na integraci do jednotného trhu EU;

15. podporuje zapojování místních a regionálních samospráv, případně institucí do spolupráce s partnery v členských státech EU. Žádá, aby byly vytvořeny odpovídající institucionální a finanční mechanismy umožňující místním a regionálním samosprávám a národním sdružením místních samospráv účastnit se přeshraničních a regionálních projektů, včetně jejich účasti na iniciativách v rámci evropského seskupení pro územní spolupráci (ESÚS);

16. je si vědom toho, že organizace občanské společnosti hrají při podpoře integrace do EU důležitou roli a podporuje síť těchto organizací v regionu a rozvoj společných projektů;

Rozvoj místních a regionálních samospráv

17. považuje fungující místní a regionální samosprávy za klíčový faktor z hlediska vnitřní konsolidace jednotlivých zemí i z hlediska procesu přibližování se EU. Doporučuje vládám jednotlivých zemí, aby zintenzivnily komunikaci s místními a regionálními samosprávami a propagovaly myšlenku evropské integrace;

18. vítá zvláštní mechanismus podpory místních a regionálních samospráv na západním Balkáně, jenž se provádí v rámci nástroje předvstupní pomoci (NPP), který Evropská komise oznámila na konferenci v Bruselu v dubnu 2008. Doporučuje Evropské komisi, aby co nejvíce zjednodušila proces poskytování pomoci s důrazem na snížení časové náročnosti

a zvýšení funkčnosti mechanismů jejího poskytování. Považuje za nezbytné, aby jakákoliv forma pomoci byla poskytována cíleně, ale zároveň co nejširšímu okruhu příjemců;

19. uvědomuje si regionální nevyváženost mezi regiony v okolí velkých měst a regiony vzdálenějšími od městských center, pokud jde o působení místních a regionálních samospráv zaměřených na harmonický a vyvážený územní rozvoj a propagaci myšlenky evropské integrace. Považuje za nezbytné podpořit účinné působení orgánů na nižší než celostátní úrovni ve venkovských regionech, se zvláštním důrazem na etnicky smíšené oblasti, v nichž doporučuje zaměřit pozornost na zavádění multietnických projektů;

20. je si vědom skutečnosti, že místní a regionální orgány v zemích západního Balkánu hrají zásadní roli při hledání požadované institucionální reakce na problematiku práv národnostních menšin; od vlád v těchto zemích proto očekává, že budou konzultovat místní a regionální orgány v okamžiku, kdy budou projednávány a přijímány za zohlednění Rámcové úmluvy Rady Evropy o ochraně národnostních menšin nové normy a právní rámce týkající se práv národnostních menšin;

21. zdůrazňuje význam místních a regionálních samospráv při překonávání předsudků a rozdílností mezi jednotlivými etniky v regionu a v této souvislosti i úlohu samospráv v komunikaci mezi územní úrovní a vládami jednotlivých zemí;

B. Konkrétní doporučení jednotlivým zemím*Chorvatsko*

22. vítá solidní pokrok v přístupových jednáních s Chorvatskem, jenž je signálem i ostatním zemím západního Balkánu, že se jim nabízí jejich vlastní perspektiva členství, pokud splní nezbytné podmínky; zastává názor, že stávající nejistota ohledně vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, která panuje po referendu v Irsku, nemá naprosto žádný vliv na probíhající přístupová jednání s Chorvatskem;

23. vítá pokrok dosažený v oblasti regionální politiky a přeshraniční spolupráce a oceňuje, že Chorvatsko věnuje zvýšenou pozornost dořešení otevřených otázek se svými sousedy;

24. připomíná, že Chorvatsko dosáhlo zásadního pokroku rozhodným v jeho procesu přistoupení, musí tato země učinit další pokrok v provádění reformy soudnictví, v oblasti boje proti korupci, práv národnostních menšin, návratu uprchlíků a restrukturalizace stavby lodí;

25. připomíná, že Chorvatsko musí také urychlit reformu veřejné správy a zlepšit správní kapacity na místní a regionální úrovni;

Bývalá jugoslávská republika Makedonie

26. domnívá se, že Bývalá jugoslávská republika Makedonie má kapacity k navázání ještě užších vztahů s EU, pokud bude respektovat podmínky a kritéria stanovené na zasedání Evropské rady v červnu 2008;

27. oceňuje přínos Bývalé jugoslávské republiky Makedonie ke stabilitě regionu západního Balkánu a bere v úvahu rozhodnutí její vlády, pokud jde o uznání nezávislosti Kosova;

28. vítá vytvoření Společného poradního výboru EU – Bývalá jugoslávská republika Makedonie a podporuje prohloubení politického dialogu mezi orgány na nižší než celostátní úrovni z EU a jejich protějšky v Bývalé jugoslávské republice Makedonii;

29. upozorňuje, že konečně mohla být vyřešena politická krize, jíž procházela Bývalá jugoslávská republika Makedonie; doporučuje, aby byla okamžitě přijata opatření na zlepšení a posílení fungování orgánů státní správy, aby bylo možné projednat důvody, proč měl volební proces v červnu 2008 problematický průběh, ale také proto, aby bylo zajištěno, že příští volby budou zorganizovány způsobem, který bude dodržovat mezinárodní standardy; zdůrazňuje, že je třeba zintenzivnit politický dialog mezi stranami působícími na politické scéně, aby zde byla nastolena stabilní atmosféra konsensu ohledně provádění reform, které podmiňují přistoupení této země k Evropské unii;

30. navrhuje, aby se pokračovalo v procesu decentralizace, přičemž prvořadým kritériem pro vytváření místních, případně regionálních samospráv by neměla být etnická příslušnost. Vybízí k udržení politické stability Bývalé jugoslávské republiky Makedonie na celostátní, regionální i místní úrovni a zdůrazňuje potřebu dialogu na úkor jiných řešení;

31. podporuje konstruktivní úlohu Výboru pro vztahy mezi jednotlivými skupinami obyvatelstva jako prostředníka mezi jednotlivými etnickými skupinami a parlamentem, a to jak na celostátní, tak na místní úrovni. Vyzývá také, aby byl zachován mnohonárodnostní charakter Bývalé jugoslávské republiky Makedonie a byl kladen důraz na důsledné dodržování práv menšinového obyvatelstva;

32. je potěšen obnovením jednání pod záštitou zvláštního vyslance Organizace spojených národů, pana Matthewa Nimetze, a vyzývá Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii, aby zintenzivnila úsilí a přispěla k řešení problému svého pojmenování v rámci rezolucí 817/93 a 845/93 Rady bezpečnosti OSN; zdůrazňuje, že pro další směřování Bývalé jugoslávské republiky Makedonie k členství v Evropské unii jsou důležité dobré sousedské vztahy;

33. doporučuje, aby se pokračovalo v reformě veřejné správy, včetně reformy místních daní, jejímž cílem je zajistit samosprávám větší autonomii při rozhodování o finančních otázkách;

Albánie

34. vítá zavádění reformních kroků vedoucích k reformě státní správy a posílení kompetencí místních samospráv;

35. zdůrazňuje, že je třeba zvýšit úroveň hospodářského růstu a výkonnosti ekonomiky. Ekonomická prosperita a udržitelný hospodářský růst jsou předpokladem úspěšného pokroku procesu evropské integrace;

36. vyzdvihuje úlohu politického konsenzu v otázkách týkajících se evropské integrace;

37. požaduje, aby politické strany na úrovni samospráv opustily svůj nekonstruktivní postoj, a tak umožnily přijímat rozhodnutí vedoucí k řešení místních problémů a potřeb místních komunit dosažením konsenzu;

38. žádá, aby byly využity účinné mechanismy vedoucí k odstranění korupce, a to jak na celostátní, tak na místní úrovni. Zároveň požaduje, aby došlo k posílení účinného angažování se příslušných institucí v boji proti organizovanému zločinu;

39. vítá posílení pravomocí samospráv v oblasti místních daní a výdajů;

40. doporučuje, aby byly posíleny decentralizované kompetence místních samospráv;

41. vyzývá Albánii, aby plně uplatňovala ustanovení rámcové dohody Rady Evropy o ochraně národnostních menšin, zejména co se týká používání menšinových jazyků;

Bosna a Hercegovina

42. vítá podepsání Dohody o stabilizaci a přidružení mezi Evropskou unií a Bosnou a Hercegovinou a podporuje uzavření Úřadu vysokého představitele mezinárodního společenství a posílení úřadu Zvláštního vyslance Evropské unie, jakmile budou splněny nezbytné podmínky a cíle;

43. oceňuje, že otázka konečného statusu Kosova nevzbudila v Bosně a Hercegovině velký odpor a že celková politická a bezpečnostní situace zůstala klidná;

44. vítá schválení reformy policie bosenskými parlamentem a bere v úvahu její význam z hlediska pokroku procesu integrace do EU. Je si vědom, že schválená podoba reformy policie představuje konsenzus podmíněný dlouhodobými a komplikovanými jednáními jednotlivých zúčastněných stran. Zároveň zdůrazňuje, že je nutné schvalovat další ústavní změny, které povedou k posílení funkčnosti celostátních institucí a odstranění etnického faktoru jako nejdůležitějšího principu podmiňujícího správu společnosti v Bosně a Hercegovině, a také že je důležité zintenzivnit spolupráci s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY);

45. oceňuje, že komunální volby v říjnu 2008 měly demokratický charakter a proběhly bez problémů. Uvědomuje si význam demokratické volby představitelů místních samospráv a jejich úlohu v procesu demokratizace společnosti v Bosně a Hercegovině a jejího přibližování EU;

46. podporuje posílení správní kapacity Ředitelství pro evropskou integraci, které působí v rámci Rady ministrů BaH a také kapacity ostatních institucí a orgánů, které se podílejí na procesu evropské integrace. Má-li Bosna a Hercegovina pokročit v procesu integrace do EU, bude nutné, aby zvýšila úsilí při zavádění reforem spojených s EU;

47. je si vědom toho, že celospolečenská debata o problematice evropské integrace by měla být podpořena více dobře zaměřenými projekty, v nichž se budou angažovat představitelé státní správy, regionální a místní samosprávy, akademické obce i nevládního sektoru. Zkušenosti nových členských států by v tomto ohledu mohly posloužit jako inspirace, což platí zejména pro vytvoření Národního konventu o EU, jenž byl kromě úspěšného působení na Slovensku ustaven v roce 2006 i v Srbsku;

Černá Hora

48. vítá, že prezidentské volby byly demokratické a transparentní, a zdůrazňuje, že se jednalo o první prezidentské volby od vyhlášení nezávislosti Černé Hory v roce 2006;

49. vítá aktivní příspěvek Černé Hory ke stabilizaci regionu, zejména její konstruktivní přístup k vytváření dobrých dvoustranných vztahů se sousedícími zeměmi a bere v úvahu rozhodnutí její vlády, pokud jde o uznání nezávislosti Kosova;

50. vítá otevření Delegace Evropské komise v hlavním městě Podgorica. Vyjadřuje přesvědčení, že působení Delegace EK napomůže značně usnadnit a zintenzivnit komunikaci mezi Evropskou komisí a Černou Horou a napomůže úsilí Černé Hory o integraci do EU;

51. vyzývá k urychlení reformy soudnictví a posílení postavení veřejné správy. Podporuje pokrok v administrativní a právní reformě. V souvislosti s prováděním Dohody o stabilizaci a přidružení doporučuje, aby byly posíleny správní kapacity i kapacity v politické a právní oblasti;

52. vybízí kompetentní orgány, aby zvýšily jak úsilí vedoucí k odstranění korupce v institucích státní správy a místní samosprávy, tak úsilí v boji proti organizovanému zločinu, zvláště s důrazem na pašování drog a jiných komodit;

Srbská republika

53. vítá podepsání Dohody o stabilizaci a přidružení mezi EU a Srbskou republikou. V souvislosti s jejím prováděním vyzývá srbskou vládu, aby důsledně plnila závazky, které s tím souvisejí;

54. vítá zatčení Radovana Karadžiće na území Srbska a oceňuje úsilí nové srbské vlády v této záležitosti. Zdůrazňuje, že je důležité, aby pokračovala spolupráce mezi srbskou vládou a Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY);

55. vyzývá EU, aby vytyčila jasný směr pro obohacení svých vztahů se Srbskem tím, že uvede v platnost prozatímní smlouvu a zahájí proces ratifikace dohody o stabilizaci a přidružení parlamenty členských států; domnívá se, že Srbsko by mohlo získat status kandidátské země v roce 2009;

56. vítá demokratický průběh prezidentských voleb, které se konaly v lednu a únoru 2008, a předčasných parlamentních voleb a voleb do místních samospráv v květnu 2008 a zároveň oceňuje demokratické vyřešení vládní krize;

57. zdůrazňuje, že je nutná účinná daňová decentralizace, a podporuje schválení zákona o majetku samospráv ve znění, které navrhla Stálá konference měst a obcí;

58. vítá ratifikaci Evropské charty místní samosprávy srbským parlamentem a to, že 1. ledna 2008 vstoupila v platnost;

59. doporučuje vypracování strategie decentralizace za účelem transparentnosti a předvídatelnosti procesu decentralizace v Srbsku. Zdůrazňuje, že je nutné posílit místní instituce. Navrhuje, aby zvláštní pozornost byla věnována otázce důsledného dodržování práv národnostních menšin a etnických skupin;

60. vyzývá Bělehrad, aby přijal misi Evropské unie na podporu právního státu v Kosovu (EULEX);

Kosovo (podle rezoluce RB OSN č. 1244/99)

61. podporuje pokračování provádění mise EULEX, kterou do Kosova vyslala Evropská unie, a vítá závazek EU převzít podstatnou míru odpovědnosti za vývoj v Kosovu. Vítá dohodu o převodu kompetencí mise UNMIK na misi EULEX;

62. vítá výsledky konference dárců pro Kosovo, kterou Evropská komise zorganizovala dne 11. července 2008 v Bruselu, a oceňuje závazek EU vůči Kosovu a stabilitě v oblasti západního Balkánu;

63. podporuje účast Kosova na regionálních iniciativách a klade důraz na evropskou perspektivu západního Balkánu. Konstatuje, že integrace zemí západního Balkánu do Evropské unie nebude úspěšně ukončena, nezapojí-li se do procesu integrace všichni regionální aktivní účastníci;

64. konstatuje, že v nové ústavě jsou zakotvena práva jednotlivých národnostních menšin;

65. vítá vytvoření Poradního výboru pro komunity pod záštitou prezidenta a zavedení systému tzv. dvojité většiny, podle něž musí být otázky týkající se oblastí životního zájmu jednotlivých komunit schváleny nejen většinou zákonodárců, ale také většinou zástupců jednotlivých komunit. Doporučuje, aby termín jeho uvedení v platnost byl koordinován s představiteli mezinárodního společenství;

66. doufá, že jednostranné vyhlášení nezávislosti Kosova nepovede k překážkám v pohybu zboží a osob v oblasti balkánských zemí;

67. podporuje dlouhodobé zachování přítomnosti mezinárodního společenství v Kosovu. Vzhledem k nedostatečné správní kapacitě kosovských institucí žádá mezinárodní společenství, aby se podstatně podílelo na procesu zavádění nové ústavy;

68. lituje, že správní kapacity stále nejsou dostatečné k tomu, aby zajistily efektivní a transparentní veřejnou službu a správu fondů a programů EU;

69. doporučuje národnostním menšinovým komunitám, aby se v Kosovu podílely na správě věcí veřejných v rámci, který stanoví nová ústava. S politováním vnímá neochotu představitelů srbské komunity podílet se na vytváření institucí veřejné správy a účastnit se demokratických procesů výběru volených představitelů do kosovských institucí;

70. vyzývá kosovské úřady, aby respektovaly různé etnické menšiny a v tomto ohledu dodržovaly všechny mezinárodní požadavky.

V Bruselu dne 27. listopadu 2008

předseda
Výboru regionů
Luc VAN DEN BRANDE